

INVENTOINTI, RAKENTUMINEN JA ARVOTUS

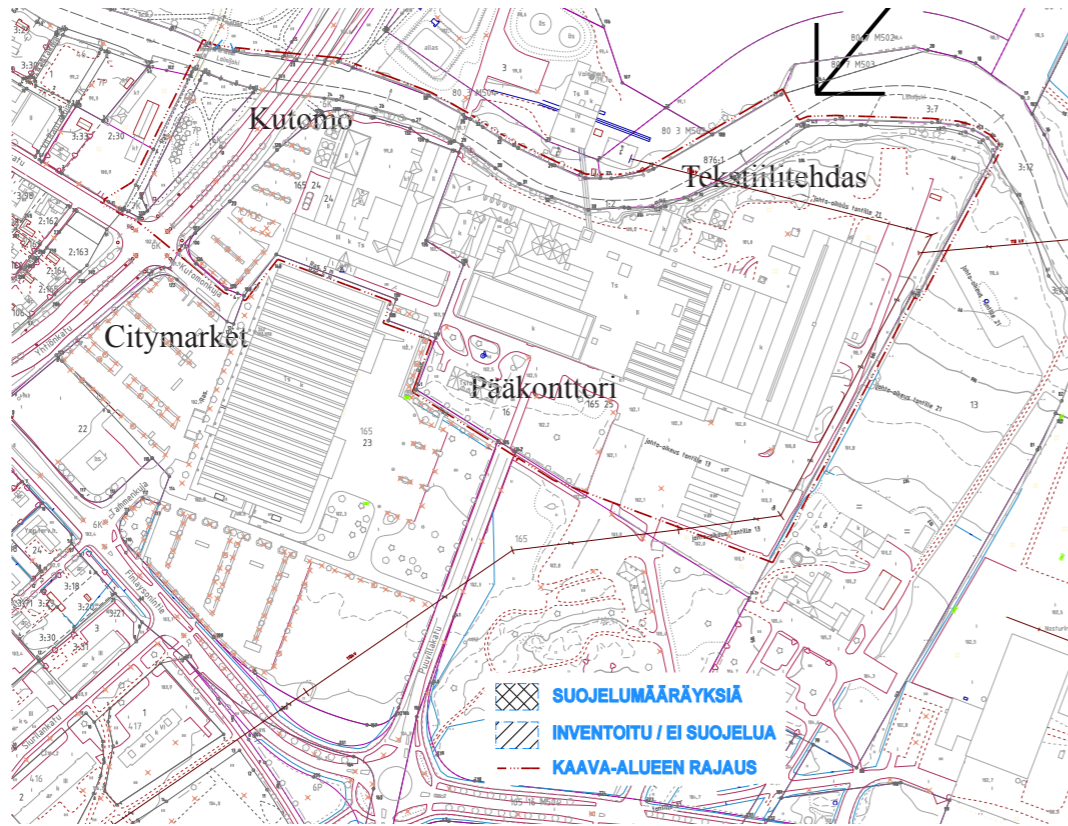
ASEMAKAAVAN MUUTOS

FORSSAN KAUPUNKI MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU

FORSSAN TEKSTIILITEHDAS JA KUTOMO

Sirkka Köykkä 10.10.2011

Suojelumerkinnät

Finlaysonin alue käsittää rakennuskantaa useilta vuosikymmeniltä. 1850-luvulta 1970-luvulle rakentuneita tehtaanoja kutsutaan tässä työssä tekstiilitehtaaksi, kutomoksi, Citymarketiksi ja pääkonttoriksi. Nimitykset tulevat osin rakennusaikaisista ja osin nykyisistä toiminnoista. Rakennuksissa on yhteensä yli kuusi hehtaaria entistä teollisuustilaa 1-3 kerroksissa ja lisäksi kellaritilaa. Osa tiloista on jo löytänyt uuden käytön kuten 1950-luvun kutomoon sijoitettu Citymarket. Pala palalta tiloille on etsitty uutta käyttöä. Tässä vaiheessa on tarpeen miettiä kokonaisuutta ja kaavaan tulevia merkintöjä.

Suurimpaan osaan Finlaysonin alueen rakennuksista tulee uuteen asemakaavaan jonkinasteisia suojelumerkintöjä. Suojelumerkinnät voivat koskea kaupunkikuvallista arvoa, julkisivujen ominaisuuksia, sisätiloissa olevia rakenteita tai tiloja. Suojelumerkinnät voivat vaihdella kerroksittain yhden rakennuksen osalta. Tällä pyritään varmistamaan se, että rakennuksille voidaan löytää luonteva uusi käyttö ja silti on mahdollista paikoin nähdä tilojen alkuperäinen luonne.

Tämän inventoinnin ja siinä esitettyihin havainnointikuviin perustuvat Haudankorva III D asemakaava-muutoksen suojelumääräykset. Yllä oleva kartta on koottu alueet joihin tulee suojelumerkintöjä. Jonkin asteinen suojelumerkintä kattaa yli puolet rakennuksista. Perusteet suojelumääräyksille ovat tulleet rakennusvaiheiden kartoituksen, tilojen luonteen sekä säilyneisyyden tarkastelun kautta. Rakennusvaiheita on kartoitettu vanhojen karttojen, piirustusten, palovakuutusasiakirjojen ja Susanna Rantasen 1999 tekemää selvityksen *Wiksbergin kutomoalue Forssa. Rakentumishistoria* ja paikalla tehtyjen havaintojen perusteella. Kartoituksen pohjalta on tehty kokonaissuunnitelma, jonka pohjalta täsmäpisteisessä säilytetään tilojen alkuperäinen luonne ja osoitetaan rakennusosat, joissa ovat rakenteet säilyttäen on mahdollista jakaa tiloja.

Finlaysonin alue on ollut pitkään 1900-luvulla suljettu tehdasalue. Kaupungin keskustaan avautuu vaihteittain uusi aktiivisen kehityksen ja toiminnan alue, kun teollisuus asteittain poistuu ja suljetut pihalueet häviävät. Alueella on valmis ”kaupunkirakenne”: osittain katumaisia tiiviitä tiloja, sisäpihoja ja avoimia ranta- sekä puutarhanäkymiä. Rantanäkymiä ja tiloja ei ole ulkotilojen osalta suunniteltu viheralueiksi. Sitä vastoin pääkonttoriin liittyvä puutarha on osa jo hävinneestä Wiksbergin kartanosta alkavaa puistoreittiä. Pääkonttori onkin luonteeltaan puistossa oleva yksittäisrakennus. Rakennusten lisäksi erilaisiin ulkotiloihin tulee suojelumerkintöjä. Rannan puolella oleville rantanäkymille tulee kehittämissuojelumerkintä. Yllä olevassa kartassa ei ole vielä rajattu näiden ulkotilojen suojelu- ja kehittämissuojelumerkintöjen vaikutusalueita.

Suojelumerkinnät on jaettu viiteen luokkaan vaikutusalueen mukaan.

Kaupunkikuvallinen suojelu

Kaupunkikuvallinen suojelu tarkoittaa sitä, että muita elementtejä samaan kaupunkikuvaan suunniteltaessa otetaan huomioon suojeltujen elementtien asema kaupunkikuvassa. Pääperiaatteena on, että uusia kaupunkikuvallisia tornimaisia aiheita ei tuoda samaan kaupunkitilaan, ja jokirannan tuntumassa Finlaysonin alueen tai kohdalla samaan näkymään. Rannassa on säilytettävä riittävä vyöhyke puisto- ja maista aluetta, joka säilyttää yhteyden teollisen rakennuskannan ja peltomaiseman välillä.

Kaupunkikuvallisesti teollisuusrakennukset muodostavat vuosikymmenestä toiseen yhtenäisenä jatkuvaa julkisivultaan tiilipintaista arkkitehtuuria. Arkkitehtuurin perusmassan muodostavat miltei tasakorkeiset pitkät horisontaaliset rakennusmassat. Kaupunkikuvallisista syistä teollisuusarkkitehtuurista on tehty yhtenäistä vaikka rakennukset ja niiden osat on toteutettu eri vaiheissa. Horisontaalisista rakennusmassoista nousevat harkiten sijoitetut tornit ja piiput, jotka toimivat maamerkkeinä. Maamerkkien asema korostuu entisestään kun teollisuusalueet avautuvat yleisölle ja rannan ulkoilureitit rakennetaan.

Julkisivujen suojelu

Julkisivun suojelulla tarkoitetaan sitä, että säilytetään niiden luonne. Julkisivuihin ei saa tehdä muutoksia. Tämän takia periaatteena käytetään sitä, että yksityiskohdat ratkaistaan alkuperäisin materiaalein ja detaljein sekä toimintaperiaattein. Vain harkituissa paikoissa voidaan tuoda julkisivuun joitain lisäelementtejä. Jos julkisivuun liitetään uusia osia, on niiden jatkettava alkuperäisen detaljoinnin periaatteita.

Julkisivuista voidaan erottaa 1800 ja 1900-luvun alun arkkitehtuuri. Eri vaiheet erottuvat julkisivupintaan jääneinä räystäsdetaljeina. 1950-luvun arkkitehtuuri täydentää aiempaa rakennuskantaa samankaltaisella arkkitehtuurilla ja aukotuksella. Ikkunat on toteutettu aukkoina tiiliseinään. Aukkojen ylityksessä käytetty detaljointi kertoo rakennusajasta. 1960-luvun arkkitehtuurissa on laajempia umpiseiniä ja ikkuna-aukot on ratkaistu keskitetympin julkisivuihin.

Teollisuusrakennuksien julkisivujen yksityiskohdat liittyvät pääasiassa tiiliarkkitehtuurin detaljoihin ja ikkunoihin. Osa detaljeista on syntynyt arkkitehtonisina korostuksina, osa tiettyjen rakenteellisten ratkaisujen kautta. Tiilidetaloit tulee säilyttää entisellään ja ylläpitää paikkauskorjauksilla. Laasti ei saa olla liian kovaa (sementtipitoista) . Ikkunoiden detaljointi syntyy käytetyistä materiaaleista ja kiinteistä ikkunoista umpioiksi kitatuista ikkunoista ja siitä miten tuuletusikkunat fortuskamaisina avautuvat. Nämä periaatteet tulee jatkossakin säilyttää. Uusien vaatimusten vaikutukset tulee suunnitella siten että ne huolellisesti sovitetaan olevan ikkunarakenteen periaatteiden mukaisesti, jolloin myös näiltä osin detaljointi voidaan säilyttää. Esimerkiksi kiinteään ikkunaan voidaan osoittaa useampia fortuskaikkunoita tarpeen mukaan.

Niihin julkisivuihin, jotka eivät ole suojeltuja, tulee keskittää uusien toimintojen vaatimat uudet elementit. Uudet elementit tulee huolella sovittaa vanhaan teollisuusarkkitehtuuriin materiaalien ja detaljoinnin avulla.

Sisä rakenteiden suojelu

Sisä rakenteiden suojelu tarkoittaa sitä, että kantavat rakenteet säilytetään. Nykyisiin rakenteisiin voidaan rakentaa ja liittää uusia osia siten, että uudet rakenteet ovat tarvittaessa poistettavissa ja alkuperäinen tilanne on palautettavissa vahingoittumattomana.

Sisätilojen suojelu

Sisätilojen suojelu tarkoittaa, että tilan luonne säilytetään. Tilaan ei saa tuoda sellaisia uusia rakenteita, jotka estävät tilan hahmottumisen. Sisätilan suojelu edellyttää alkuperäisen tilarakenteen säilyttämistä. Suojellun sisätilan läpi ei saa kuljettaa muista kerroksista tulevia taloteknisiä ratkaisuja.

Rakennuksista valitaan muutamia sisätiloja, joiden osalta uusi käyttö on mietittävä tarkemmin. Valintaperusteena on eri vaiheissa teolliseen käyttöön rakennettujen tilojen havainnollistaminen siten, että teollisen tilan historia ja teollisuudessa käytettyjen rakenteiden historia säilyvät sellaisina kuin ne ovat aikoinaan olleet.

Puiston osien suojelumerkinnot

Puistoalueen suojelumerkinnot osoitetaan laajemman teollisuusyhdyksunnan aikana rakennetut historialliset puisto / puutarha-alueet. Rakennettu puistoalue korostaa pääkonttorin hierarkista merkitystä suhteessa muuhun teollisuusympäristöön.

Kulkutilojen suojelumerkinnot

Suojellut katutilat ovat tiiviitä kaupunkirakenteita, jonne tulevien elementtien määrä tulee olla hallittu. Katutila tulee suunnitella kokonaisuutena, jotta uudet elementit eivät tee tilaa rikkonaiseksi.

Rannan kehittämismerkintä

Ranta-alue tulee laajentamaan kaupungin historiallisten puistojen vaikutusalueita. Historiallisia puisto-alueita laajentaville puistoalueille tehdään erikseen rakentamistapaohjeet, joita tulee noudattaa ranta-alueella. Rantaan tulee suunnitella korkeatasoinen rakennettu puisto, joka perustuu luontevasti hahmotettaviin tiloihin. Puistoalueille tulee tehdä erillinen kokonaissuunnitelma. Puuston avulla korostetaan tilojen muodostumista. Puistoon liittyvät rakenteet ja yksityiskohdat tulee suunnitella korkeatasoisesti.

Kokonaisuuden suunnittelu

Vaikka tilat otetaan uuteen käyttöön paloittain, on kokonaisuus oltava koko ajan tiedossa. Esimerkiksi talotekniset ratkaisut ym periaatteet on suunniteltava uudiskäyttöä mietittäessä kokonaisuutena, jolloin tilaa vievimmat elementit voidaan sijoittaa suunnitelmallisesti vähemmän tärkeisiin rakennusten osiin.

Rakentamisen ohjaamisen käytännöt teollisuusalueella

Seuraavassa esitetyt käytännön rakentamiseen liittyvät toimintaperiaatteet on sovittu Museoviraston kanssa käydyssä neuvottelussa 18.2.2010. Periaatteiden noudattamisesta käydään omistajatahon kanssa neuvottelut, jonka tarkoituksena on saada aikaan hedelmällinen toimiva yhteistyö, jossa kaikki toimijat tietävät miten asioita tulee viedä eteenpäin.

Teollisuusrakennuksen korjaukset on tehty tarpeen mukaan teollisuuden ehdoin. Nyt kun toiminta muuttuu, asemakaava muuttuu ja asemakaavaan tulee mukaan suojelumerkintöjä pyritään jo ennen asemakaavan voimaantulemistä toimimaan siten, kuin kaava tulee ohjaamaan rakentamista. Rakentamisen ohjaamisessa rakennusvalvonta, kaupunginarkkitehti ja Museovirasto tekevät yhteistyötä.

Asemakaava-alueita ei ole määrätty rakennuskieltoon, vaan Museoviraston kanssa on sovittu seuraavista poikkeusjärjestelyistä:

Alueen kaikista hankkeista, luvista ja piirustuksista pyydetään Museovirastolta lausunto.

Käsittelyn nopeuttamiseksi selkeiden hankkeiden yhteydessä käydään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa Museoviraston ja rakennusvalvonnan kanssa neuvottelu, jossa haetaan alueelle sopivia ratkaisuja.

Alueen hankkeiden suunnittelijoilta vaaditaan erityistä pätevyyttä kyseiseen työhön Rakentamismääräyskokoelma A2:n mukaisesti.

Alueen hankkeet tulee esitellä rakennusvalvonnalle suunnitteluvaiheessa, jotta suunnitelmia voidaan tarvittaessa muokata alueelle sopiviksi.

Museoviraston kannanotoksi käy kiireisissä ja selkeissä tapauksissa neuvottelusta laadittu muistio.

Uusien elementtien liittämisesä rakenteisiin laitetaan lupaehdoksi detaljien hyväksyttäminen Museovirastolla.

Myös ilmanvaihdon talotekniset ratkaisut tulee käydä läpi rakennusvalvonnan, kaupunginarkkitehdin ja Museoviraston kanssa käydyissä neuvotteluissa.

Alueella ei saa ryhtyä minkäänlaisiin rakennustoimiin ennen luvan myöntämistä.

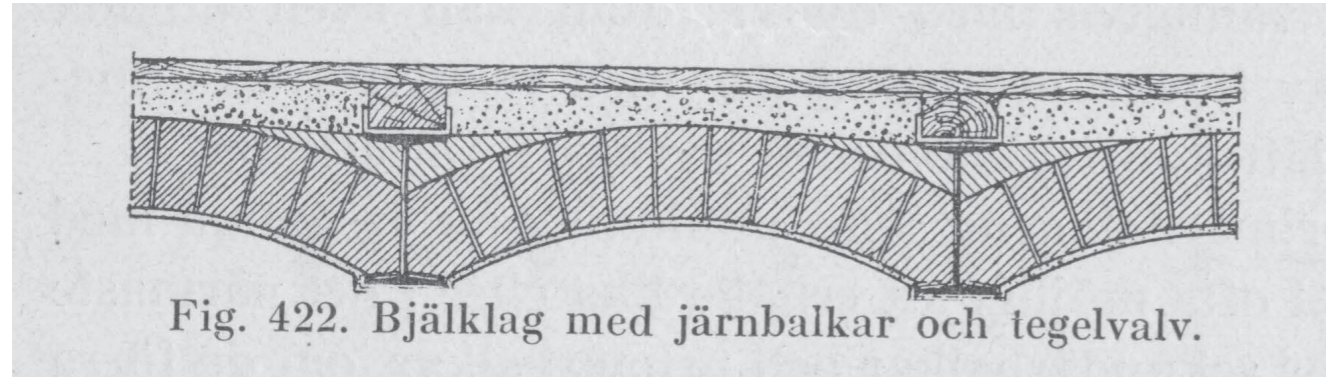
Uuden käytön sijoittaminen rakennuksiin vaatii aina luvan, kun se edellyttää taloteknisiä ja muita näkyviä muutoksia.

Myönnettyä rakennuslupaa tulee noudattaa tarkasti.

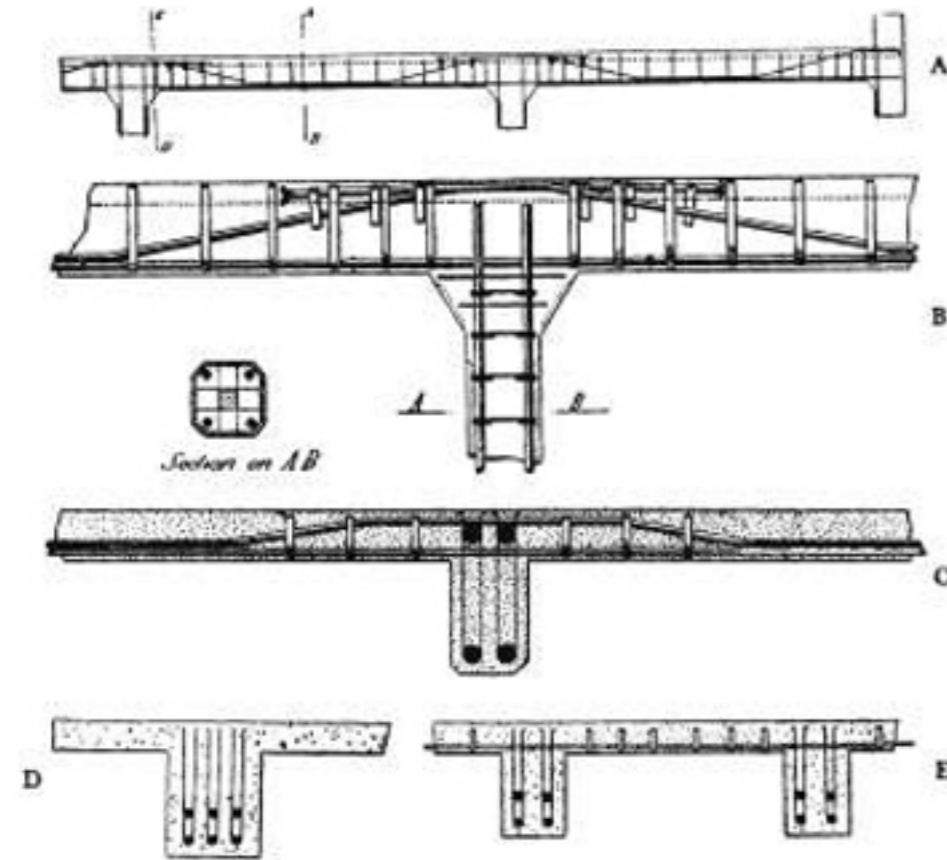
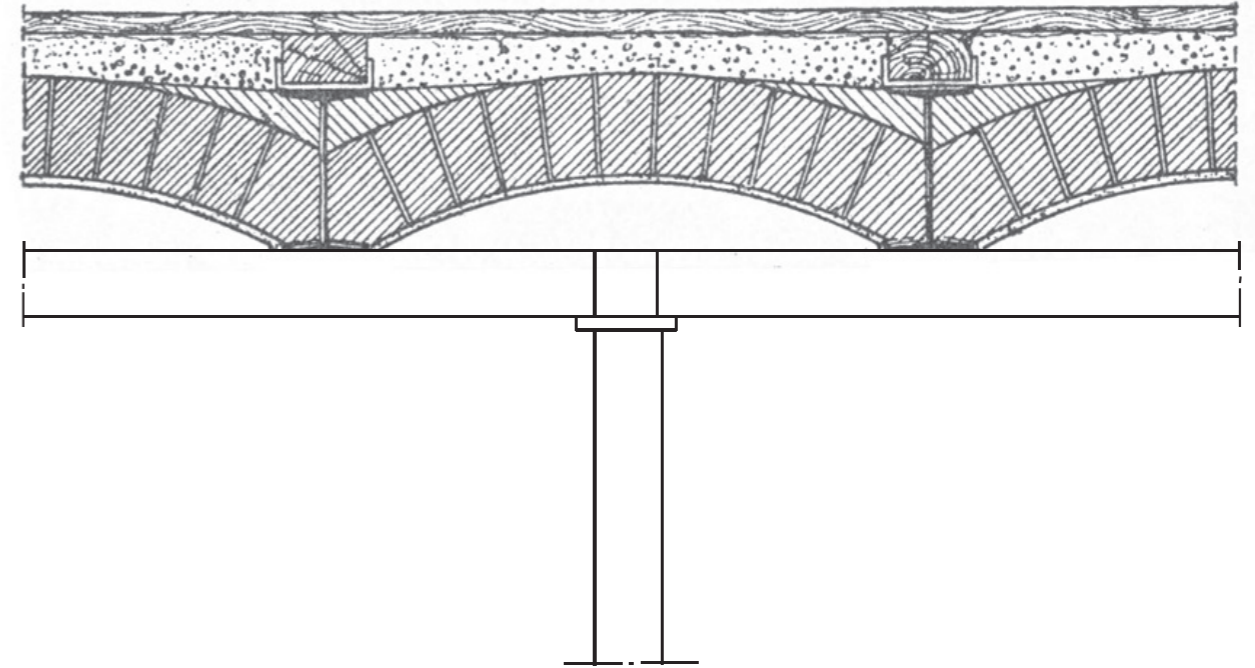
Jos tulee tarvetta poiketa luvasta, poikkeamisista on neuvoteltava rakennusvalvontaviranomaisten kanssa.

KAPPAHOLVIT JA ENSIMMÄISET BETONIRAKENTEET

Rakenteet 1850 -90 luvulla,
kappaholvi
tiiliholvi, rautapalkki,täyte, lattiapinta
valurautapilari rautapalkin alla tarpeen mukaan, pilariväli tiheä
täyte, lattiapinta

Rakenteet 1850-90 -luvulla,
kappaholvi
ratakisko, tai valettu palkki valurautapilari, tiiliholvi, pilarit harvempaan
täyte, lattiapinta

HENNEBIQUE SYSTEM OF REINFORCED CONCRETE
A. SECTION THROUGH BEAM.
B. JUNCTION OF BEAM AND COLUMN.
C. CROSS-SECTION THROUGH BEAM AND FLOOR.
D. SECTION THROUGH MAIN BEAM.
E. SECTION THROUGH SECONDARY BEAM AND FLOOR.
F. MAIN BEAMS, SECONDARY BEAMS AND FLOOR, FORMING A MONOLITHIC MASS.
G. METHOD OF REINFORCING COLUMNS.

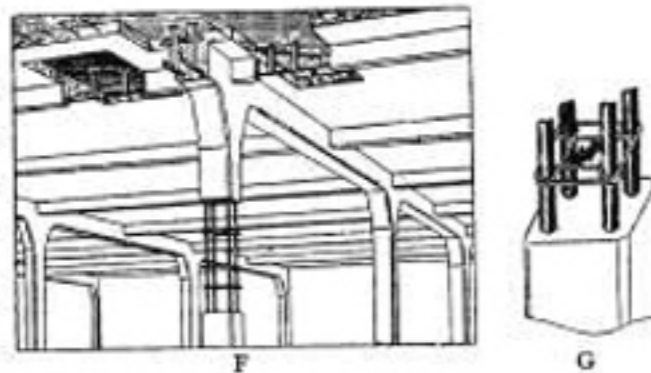
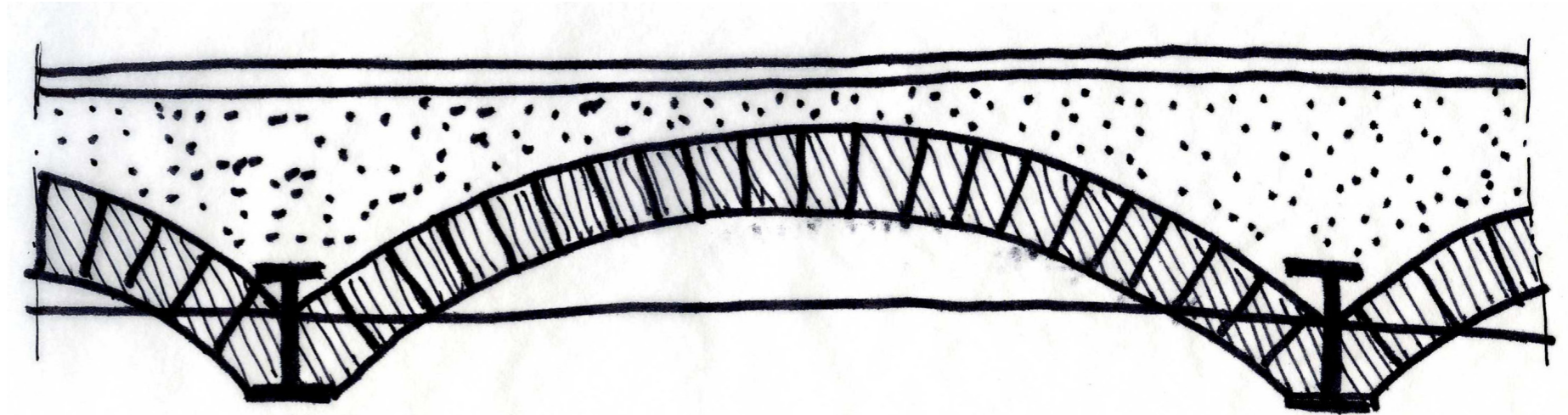

Fig. 12. System of reinforced concrete, by Hennebique (from Whittick, *European Architecture 1*).

Rakenteet 1850-90 -luvulla,
kappaholvi
ratakisko, vetotanko, tiiliholvi, rautapalkki, holvit isompia
täyte, lattiapinta

Rakenteet 1900-luvun alussa
Rakennusmateriaalina betoni
Hennebique

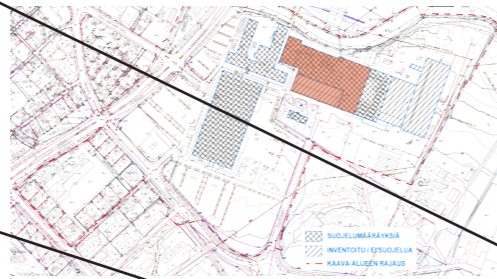
Tekstiilitehtaan länsiosassa on kahdenlaisia kappaholveja:

Rannanpuoleisissa osissa vuodelta 1882 on valurautapilarit, kappaholvi, vetotanko ja I-palkki tiiliholvin sisässä

Porrasta on uusittu. Siinä on niitattuja ja valettuja osia.

Tekstiilitehdas I- kerros

Sama rakenne jatkuu eteistilassa ilman pilareita. 1882 seinältä seinälle ulottuvat kappaholvit.

Samantapainen rakenne ratkaistiin usealla eri tavalla 1800-luvulla ja 1800-luvun alussa. Valurautapilari, ratakisko ja kappaholvi ja valettu palkki vuodelta 1882. valurautapilari, ratakisko ja kappaholvi ja vetotanko vuodelta 1882 ja Valurautapilari ja I-palkki, kappaholvi vuodelta 1895. Rakentamistapa vastaa kutomon rakenteita.

FORSSAN TEKSTIILITEHDAS 1. KERROS

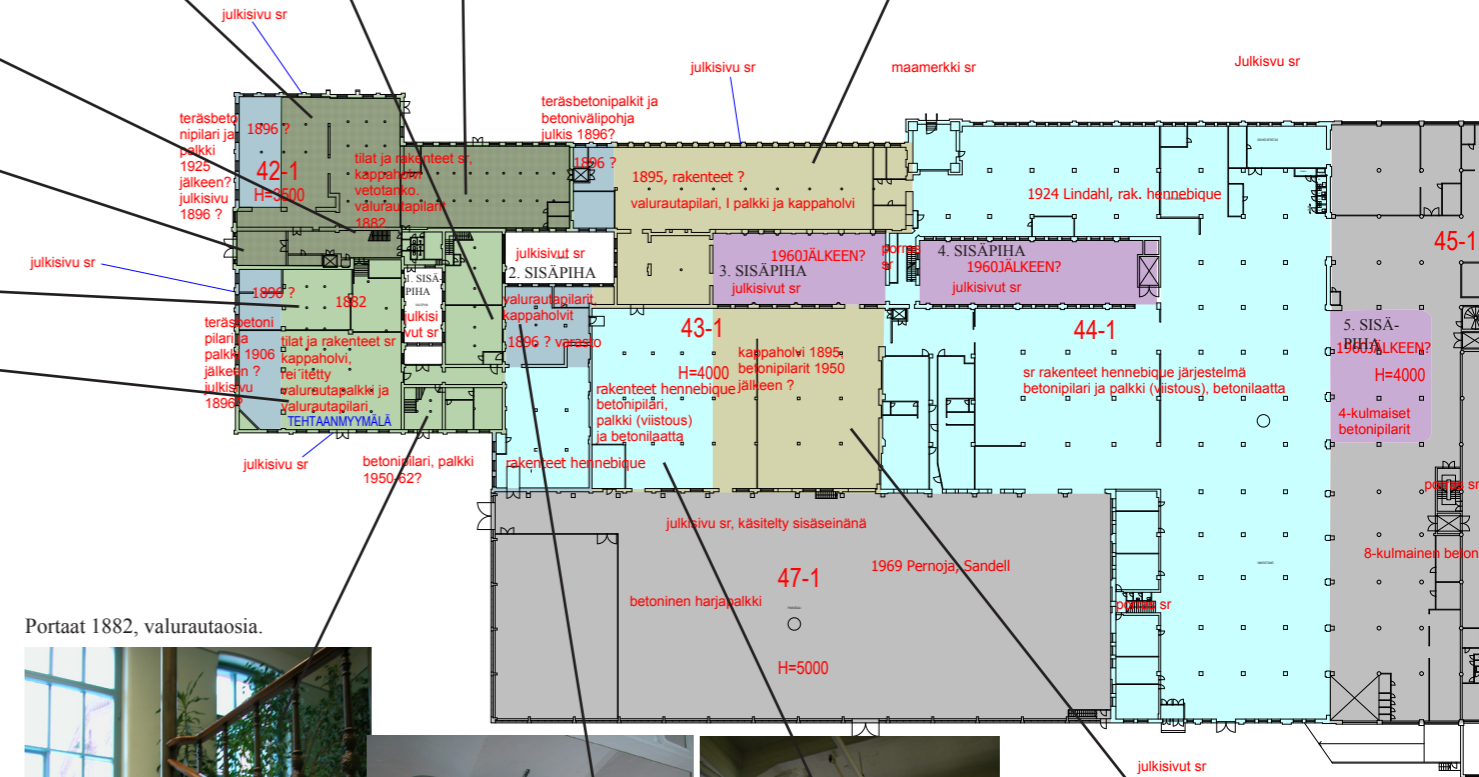
1870-1910
VALURAUTAPILARI,
KAPPAHOLVI

Edessä rakenteet vuodelta 1882 takana betonirakenteinen laajennusosa

Vanhimmassa osassa (kuvassa edessä) on ilmeisesti uudet kantavat rakenteet vuoden 1882 valurautapilarit, kappaholvit ja valetut palkit, joissa on aukotus keventämässä palkkia. Takaosassa betonirakenteinen laajennus vuodelta 1906.

Kappaholvi- valurautapilari -osien suojeluperiaatteet

Tekstiilitehtaan länsiosa on rakennettu 1800-luvulla kolmen sisäpihan ympärille. Näiden rakennusosien julkisivut ovat syntyneet eri vaiheissa 1870-1920 aikana, mikä näkyy myös julkisivuissa esim. puretuisista osista jääneistä jäänteistä ja joelle näkyvän päädyn harjan epäkeskeisyydestä. Julkisivut suojellaan. Myös sisäpihojen ja rakennusten sisään jääneet vanhat sisäpihojen julkisivut suojellaan. Kolmas sisäpiha on rakennettu umpeen ja voidaan avata uudelleen. Ensimmäisen sisäpihan länsireunasa oleva julkisivu (1. kerroksen osuus) on jäänteenä Chiewitzin arkkitehtuurista.

Rakennusten sisäosien kantavina rakenteina on 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa valurautapilarit ja kappaholvit. Kappaholvi tarjosi mahdollisuuden laajojen teollisuushallien rakentamiselle. Tilaan tuli noin 4 x 2,5 metrin ruudukolla valurautapilariverkko. Osin kappaholvien alla on lisäksi valetut palkit, jolloin pilariverkko on 4 x 3 metriä. Parhaiten ovat säilyneet länsiosan ja Loimijoen rannassa olevien osien rakenteet. Kantavat rakenteet (kappaholvit ja pilarit) suojellaan. Vuoteen 1882 mennessä syntyneet sisätilat ensimmäisen sisäpihan ympärillä suojellaan. Kolmannen sisäpihan eteläpuolelle jääneissä osissa on näkyvissä erilaisia rakenteita sen jäljiltä kun kantavia rakenteita on uusittu. Välirohjaksi on silti jäänyt osin kappaholvit. Näiltä osin suojeltavia rakenteita ovat holvit. Porrashuoneet ja portaat suojellaan.

Portaat 1882, valurautaosia.

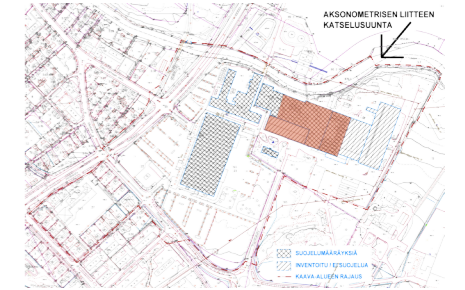
Keskiosassa on erilaisia rakenteita eri ajoilta. Vanha kappaholvi uudet betonirakenteet.

Uudet rakenteet: Hennebique järjestelmä

Vanha 1896 ulkoseinä näkyy rakennuksen sisällä.

1924 porras

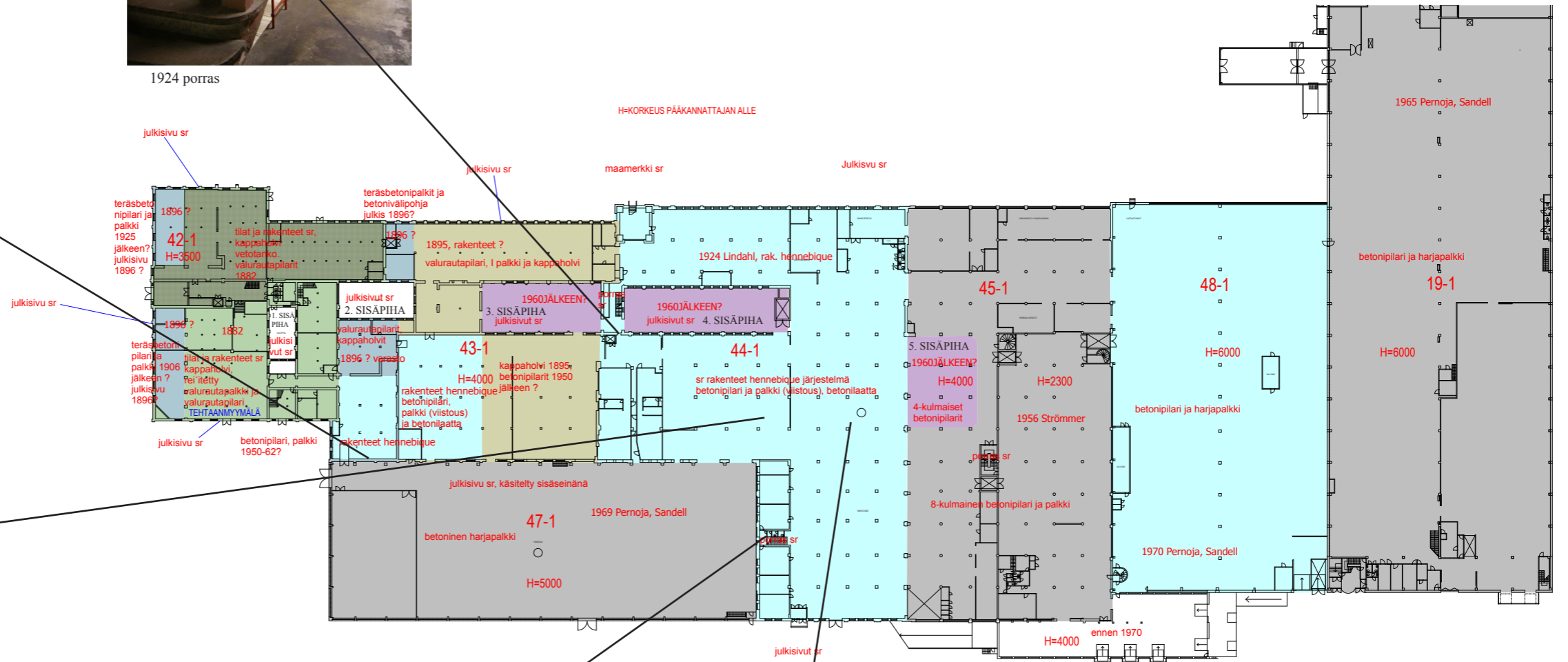

Tekstiilitehdas I- kerros

1920- HENNEBIQUE JÄRJESTELMÄ

1924 Hennebique järjestelmä.

Hennebique järjestelmä -osien suojeluperiaatteet

Hennebique järjestelmä mahdollisti kappaholvin jälkeen jänneväliltään suurempien tuotantotilojen rakenteen 1920-luvulla. Pilariverkko kasvoi 7 x 7 metriin. Neljännen sisäpihan ympärille rakennettiin uudella rakennejärjestelällä toteutettu laaja kokonaisuus. Vanhempiä osia uudistettiin myös käyttämällä uutta kantavaa rakennetta. Toisen ja kolmannen sisäpihan välissä, eteläpuolella, rakennuksen sisällä olevia rakenteita uusittiin uudella rakenteella. 1924 rakennetun osan julkisivut suojellaan. Myös kantavat rakenteet suojellaan. Portaat suojellaan. Sisäpihojen julkisivut suojellaan. Umpeen rakennetut sisäpihat voidaan avata. Tilojen uudelleenkäytön mahdollisuuksia ajatellen sisäpihojen avaamista tulee suosittella.

1924 porras

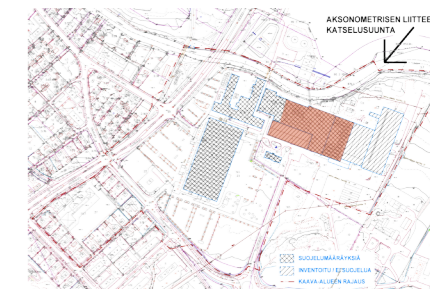

1924 Hennebique järjestelmä.

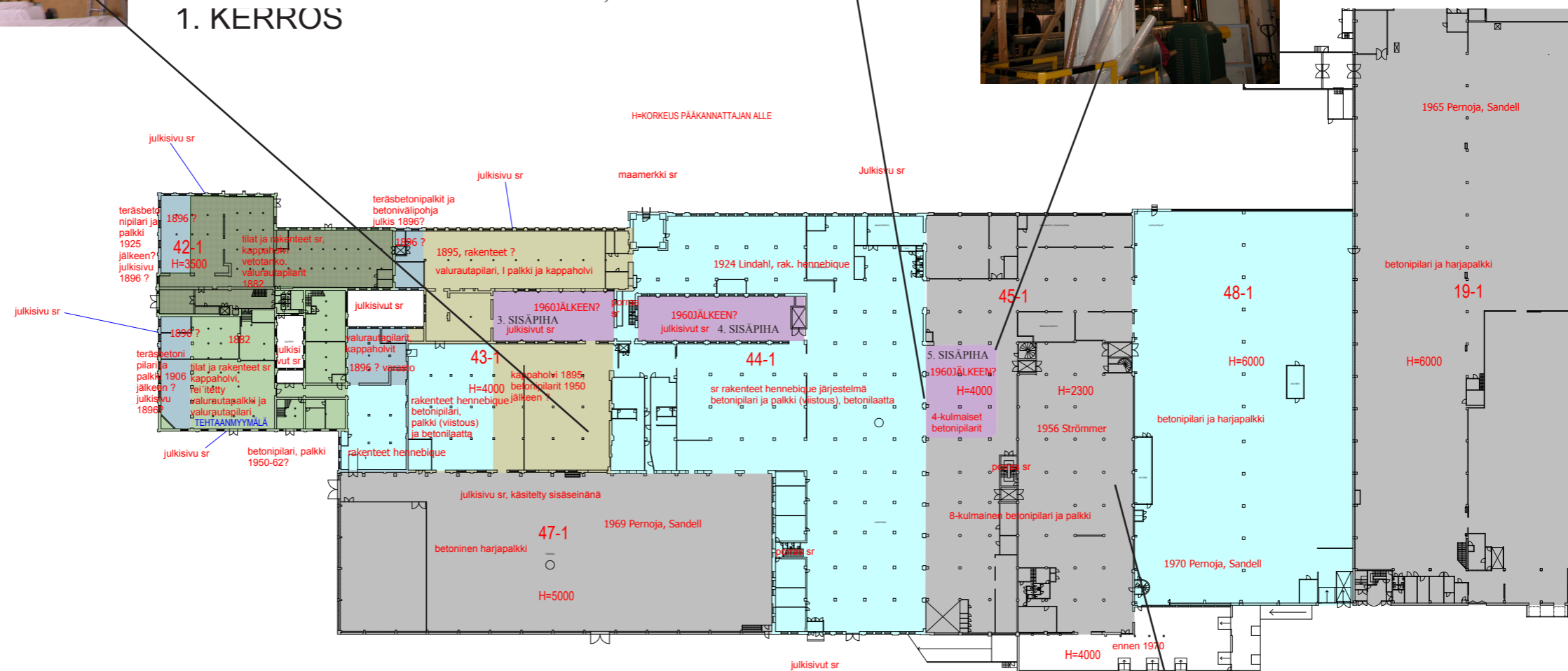
1895 rakennettua osaa on uudistettu osin uusilla rakenteilla. On syntynyt sekarakenne jossa välipohja perustuu kappaholvirakenteeseen joka on alapuolelta tuettu uusilla betonirakenteilla.

Tekstiilitehdas I- kerros

1. KERROS

1950- BETONIPILARI, PALKKI JA LAATTA

Betonipilari, -laatta ja palkki -osien suojeluperiaatteet

Viidennen sisäpihan ympärille rakennettu kokonaisuus toteutettiin 1950-luvulla betonipilari-palkki-laatta - rakenteella. Ajalle tyypilliseen tapaan suunnittelulle annettiin arkkitehtoniset tavoitteet: pilareista tehtiin kahdeksankulmaisia, sisäpihan kulmat pyöristettiin ja sisäpihasta tehtiin porrastettu siten, että valoaukko kasvoi ylös päin.

Viides sisäpiha on nyt rakennettu umpeen. Uutta käyttöä etsittäessä voi olla järkevää avata sisäpiha uudelleen. Sisäpihan palauttaminen tuo rakennukseen uudelleen sieltä hävinneen korkeatasoisen arkkitehtonisen elementin. Sisäpihan avaavia ratkaisuja tulee suosia.

1956 rakennettua tehdasrakennusta voidaan muuten tarpeen mukaan jakaa pienempiin tiloihin. Julkisivut suojellaan.

1956 8-kulmainen betonipilari, palkki, betonilaatta

Vuoden 1960 jälkeen umpeen rakennetun sisäpihan rakenteet erottuvat muun tilan rakenteista.

1965 Kaksi harjapalkkia vierekkäin. Tilan keskellä betonipilarilinja. Kaksi laajaa avointa tilaa vierekkäin toisessa kattoolyty. Rakennusta voi muokata vapaasti.

FORSSAN TEKSTIILITEHDAS 1. KERROS

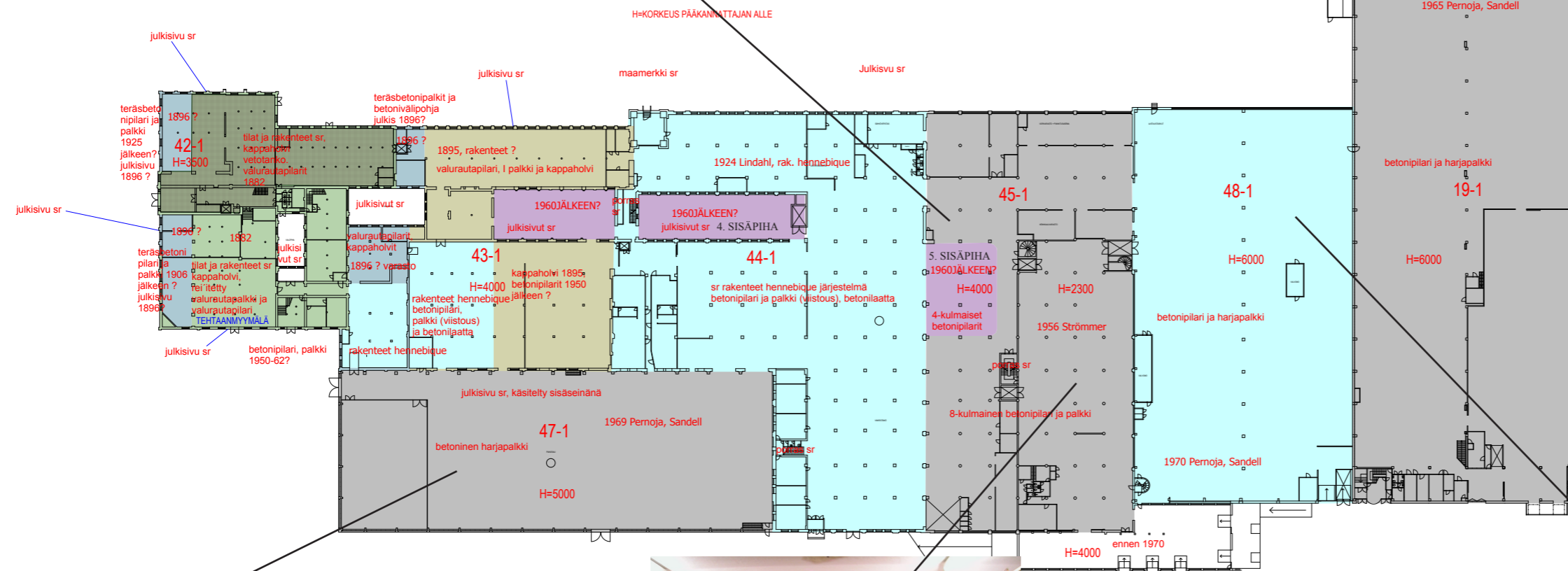
1950-L BETONIPILARI-PALKKI

1960- HARJAPALKKI

Harjapalkki - pilarit -osien suojeleperiaatteet

1960-luvulta lähtien isot hallilaajennukset on tehty betonirakenteisilla harjapalkeilla ja pilareilla. Harjapalkin lisäksi on hallin pituussuunnassa ylälaattapalkit. 1960-luvun jälkeen harjapalkki mahdollisti laajempia yhtenäisten esteettömien tilojen synnyn. Pilariväliksi tuli 24 metriä. Käytännössä riittävät tilat saatiin kahdesta harjapalkkirivistä. Keskiosan kantavalla linjalla pilarit tulivat noin seitsemän metrin välein.

1965 rakennettu harjapalkki -pilari rakenne täydentää kertomuksen teollisuusrakentamisessa käytetyistä rakenteista ja näiltä osin rakenteet tulee säilyttää. 1969 ja 70 rakennettuja osia eivät koske suojelumääräykset. Tiloja voidaan muokata ja julkisivuja voidaan avata siten, että muutosten jälkeen osat täydentävät tasapainoisesti kokonaisuutta.

1969 harjapalkki

Ylemmällä tasolla oleva varastotila. Lasitiili on ollut aiemmin ulkojulkisivulla.

Vuonna 1970 sijoitettiin vierekkäin kaksi harjapalkkia tilan keskellä betonipilarilinja. Rakennusta voi muokata vapaasti.

Alakerran rakenne toistuu toisessa kerroksessa.

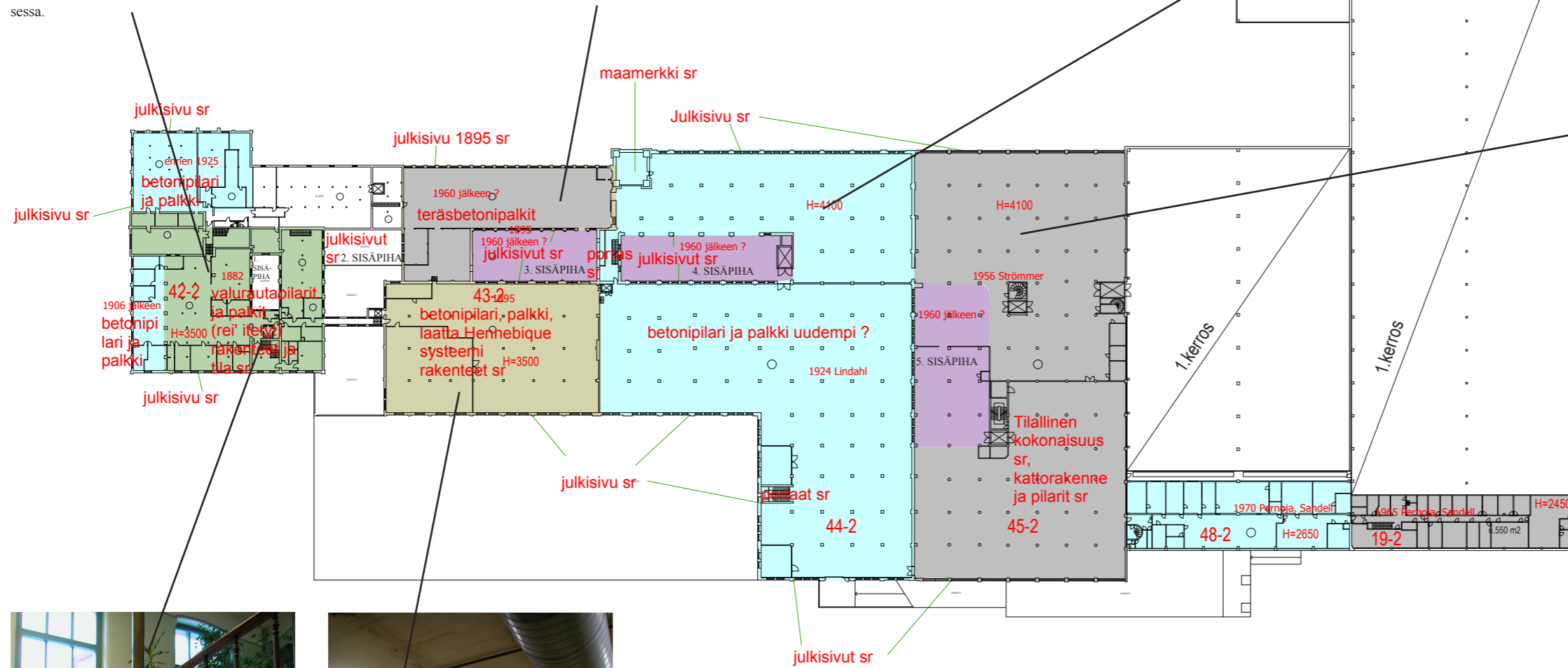

Toisen kerroksen rakenteet on ilmeisesti vuoden 1960 jälkeen uusittu.

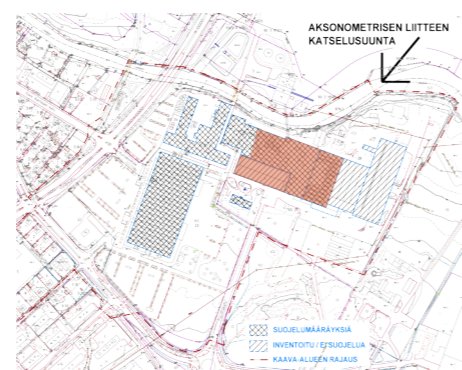
Betonipilari ja alalaatta.

Kattolyhdyt rytmittävät yläkerran tilaa.

Tekstiilitehdas II- kerros

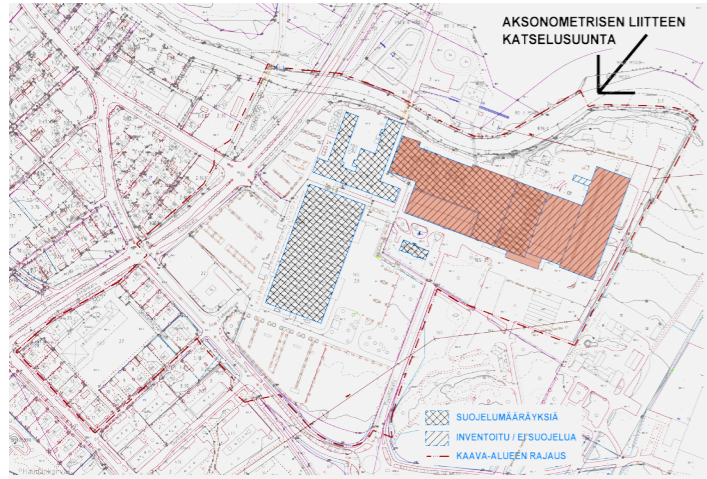

Toisen kerroksen suojeluperiaatteet

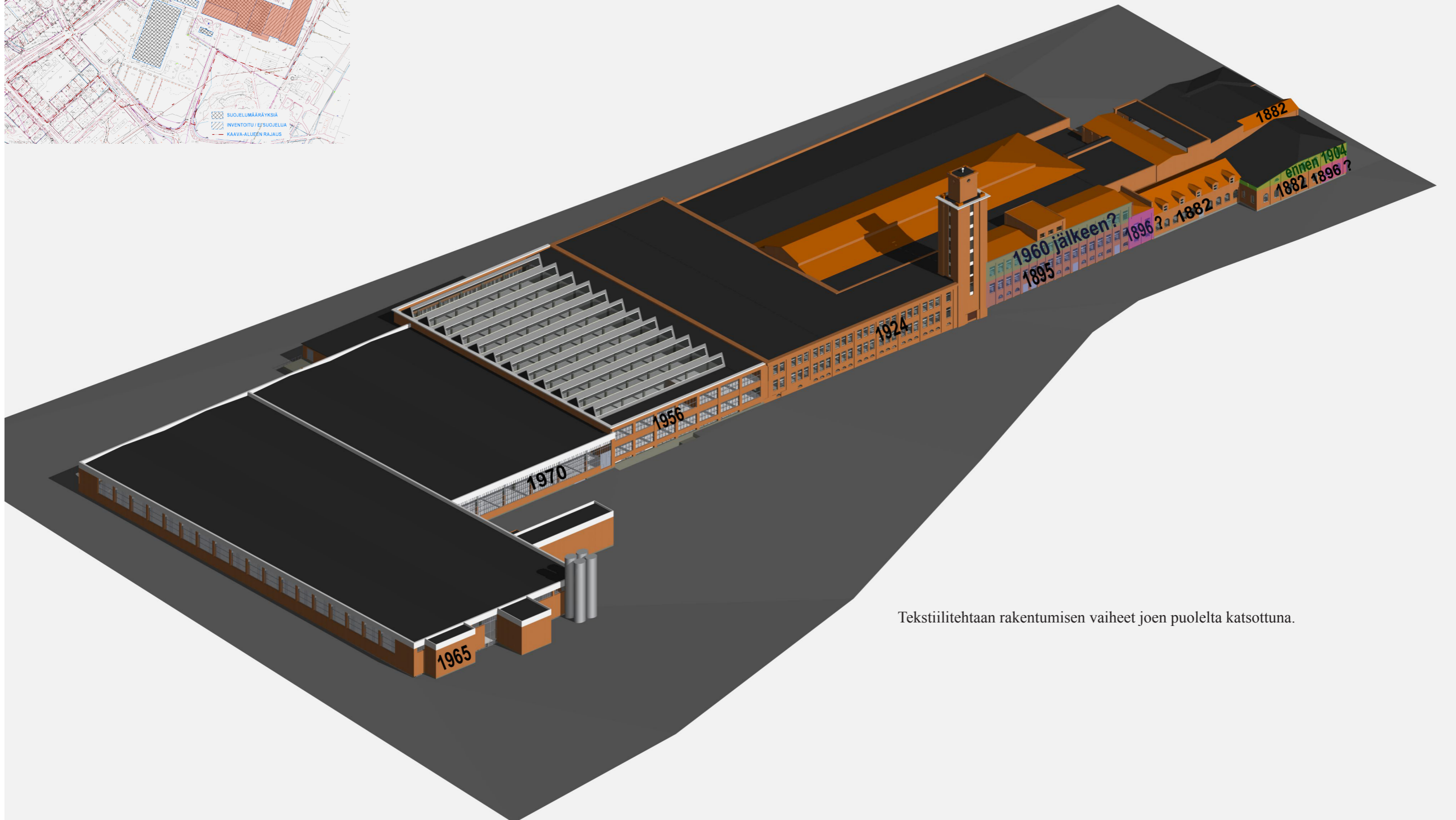
1800-luvun, ja 1900-luvun julkisivut aina 1956 rakennetun osan julkisivut suojellaan kuten sivuilla 4 on osoitettu myös ensimmäisen kerroksen osalta. Suojelu sisältää myös sisäpihojen julkisivut riippumatta siitä onko sisäpihat rakennettu umpeen. Toisen kerroksen tiloista ja kantavista rakenteista on suojeltu 1882 rakennettu osa ja 1956 rakennettu osa kattolyhtyineen. Betonipilari-palkki hennebique-järjestelmällä toteutettuihin osiin voidaan tehdä muutoksia. Vuonna 1882 rakennetun osan ja 1924 rakennetun osan portaat suojellaan.

1956 kellari, lattiatasoa on laskettu. Samat 8-kulmaiset pylväät.

Torni on maisemallinen elementti.

Tekstiilitehtaan rakentumisen vaiheet joen puolelta katsottuna.

Matala kellari 1909 osan alla. kappaholvi valurautapilarit ja -palkit, holvin alapuoli betonoitu. Betonin päällä on tiiliholvi, joka näkyy läpiviennestä.

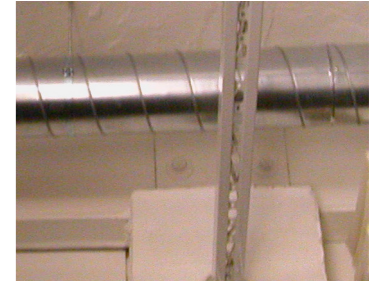

julkisivu sr

Porrashuoneen kappaholvi 1892 osan vieressä.

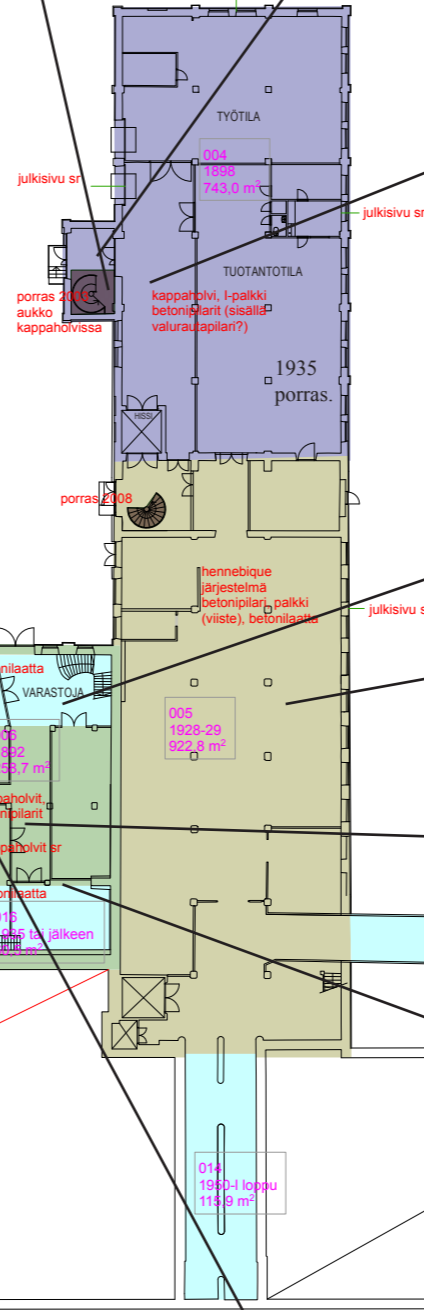
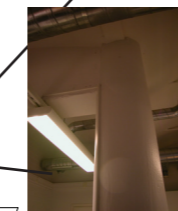
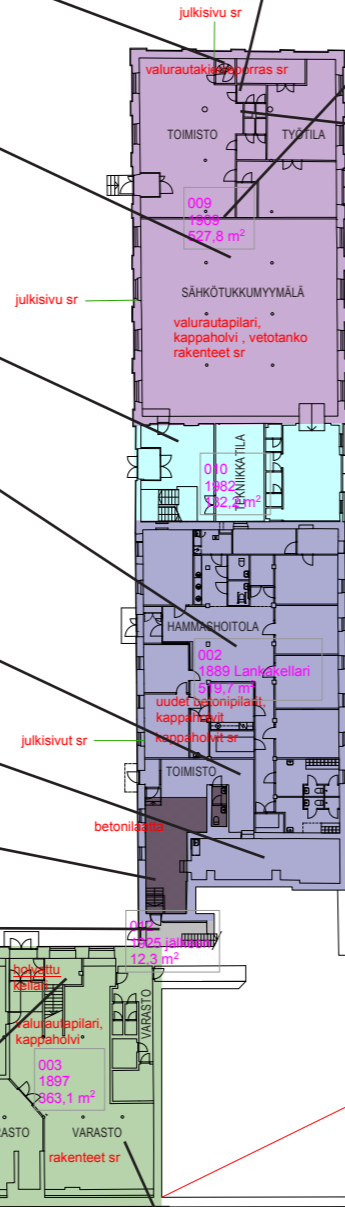
Kappaholvi I-palkit, pila-reiden paikalla betonipila-ri. Betonipilarin sisällä on luultavasti valurautapilarit, jonka voi olettaa näky-västä detaljista (pilarin liittymä palkkiin).

Hennebique järjestelmä 1928-29.

1892 kappaholvi.

julkisivu sr

julkisivu sr

porras 2008 aukko kappaholvissa

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

porras 2008

Uusittu betonira-kenne, ylälaatta-palkki. Vanha kappaholvi, vetotanko

Betonirakenteisen välikön vanha ulkoseinä. Graniittisokkeli riiliseinä.

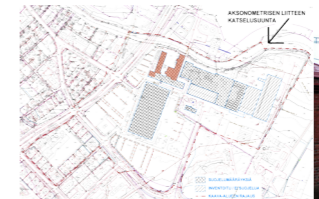
Tiiliholvi, vetotanko.

Kellarin kappaholvi, vetotanko, valurautapylväs.

1935 hennebique-järjes-telmän mukaan rakennettu osa.

Yksikerroksiset osat vuodelta 1892 näkyvät julkisivussa.

Kutomo Siivet I-kerros

Siivet suojeluperiaatteet

Kutomon länsisiiven julkisivut suojellaan. Kappaholvirakenteet ja valurautapilarit sekä Hennebique järjestelmällä toteutetut rakenteet suojellaan. Itäjulkisivuun voidaan tuoda uuden toiminnan vaatimia elementtejä. Kierreporras suojellaan. Väliosassa ei ole suojelua.

Kutomon itäsiiven julkisivut suojellaan. 1928-29 osaan voidaan tuoda uuden toiminnan vaatimia elementtejä. Jo-npuoleiset kappaholvirakenteet ja valurautapilarit suojellaan. Itäsiiven länsipuolelle jäävän eri vaiheissa rakennetunssa osassa voidaan tarvittaessa tehdä toiminnan vaatimia muutoksia. Tarvittaessa voidaan jopa osia rakennuksista tai rakenteista poistaa toiminnan niin vaatiessa.

Toinen kerros

Valurautapylväs I-palkki kappaholvi.

Uusi porras kellarista toiseen kerrokseen.

Kutomo: suojeluperiaatteet

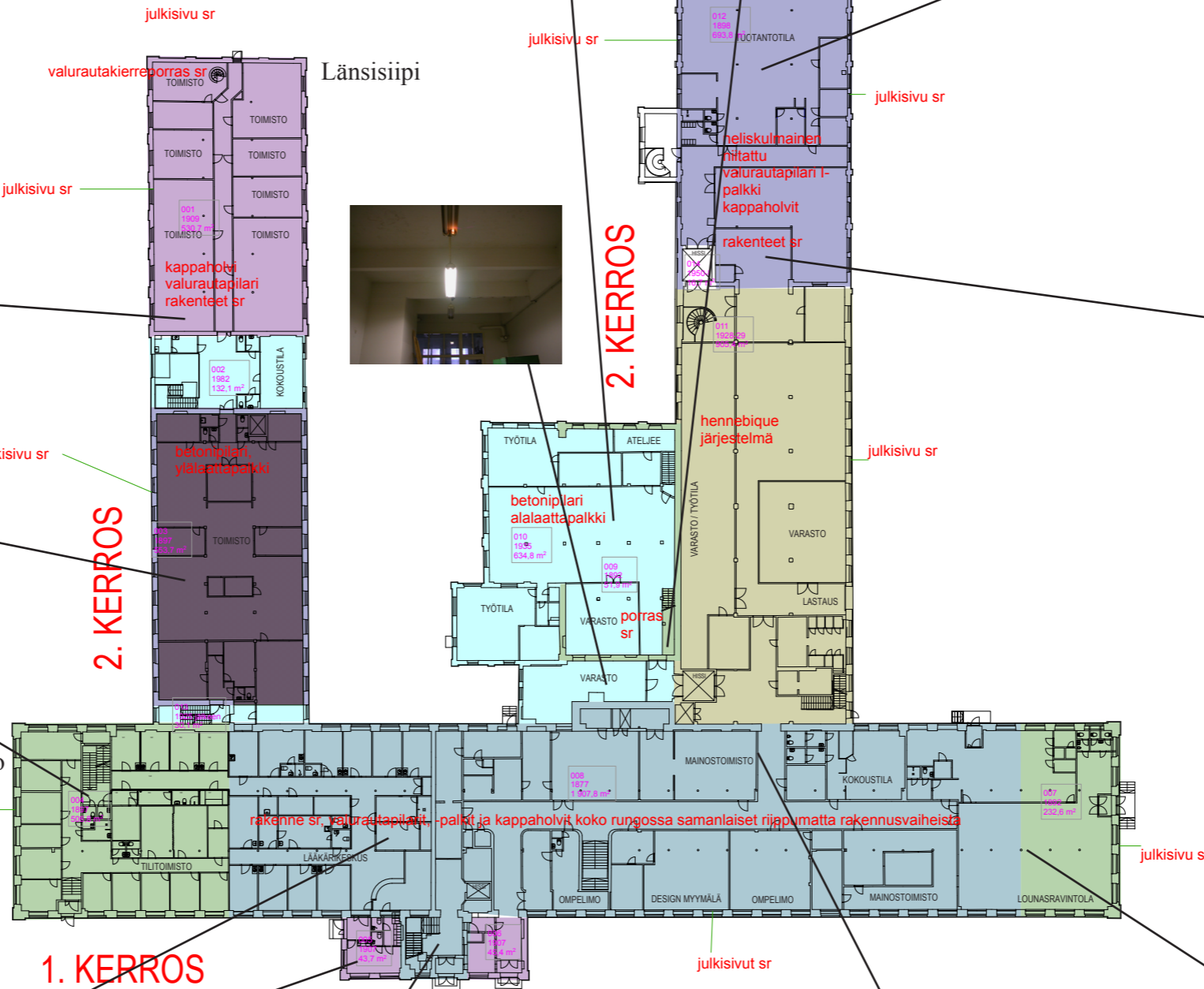
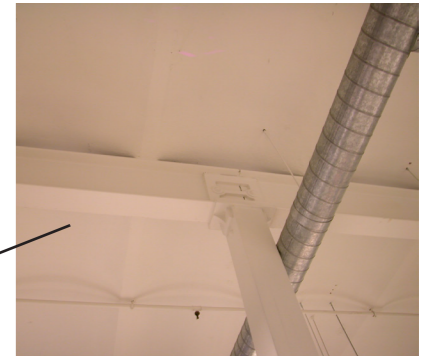
Kutomon itä-länsi- suuntainen osa on rakentunut useissa vaiheissa vaikka arkkitehtuuri ei sitä heti paljasta. Julkisivut suojellaan. Itä- ja länsisiiven väliin jäävälle pohjoisjulkisivuille voidaan lisätä uuden toiminnan vaatimia elementtejä. Rakenteet suojellaan. Sisäänkäynnistä itään päin tehdyt huonejaot on jo 1950-luvulta, jonka takia tämä kerros voidaan jatkossakin pitää tarpeen mukaan kopitettuna. Jatkossa tulee kuitenkin kiinnittää huomiota siihen miten uudet rakenteet liittyvät vanhoihin rakenteisiin.

Valurautapilari, palkki ja kappaholvi.

1892 tiiliseinät 1928-29 rakenteet. Portaassa niitattu rautarakenteet. Maa-laukset uusia.

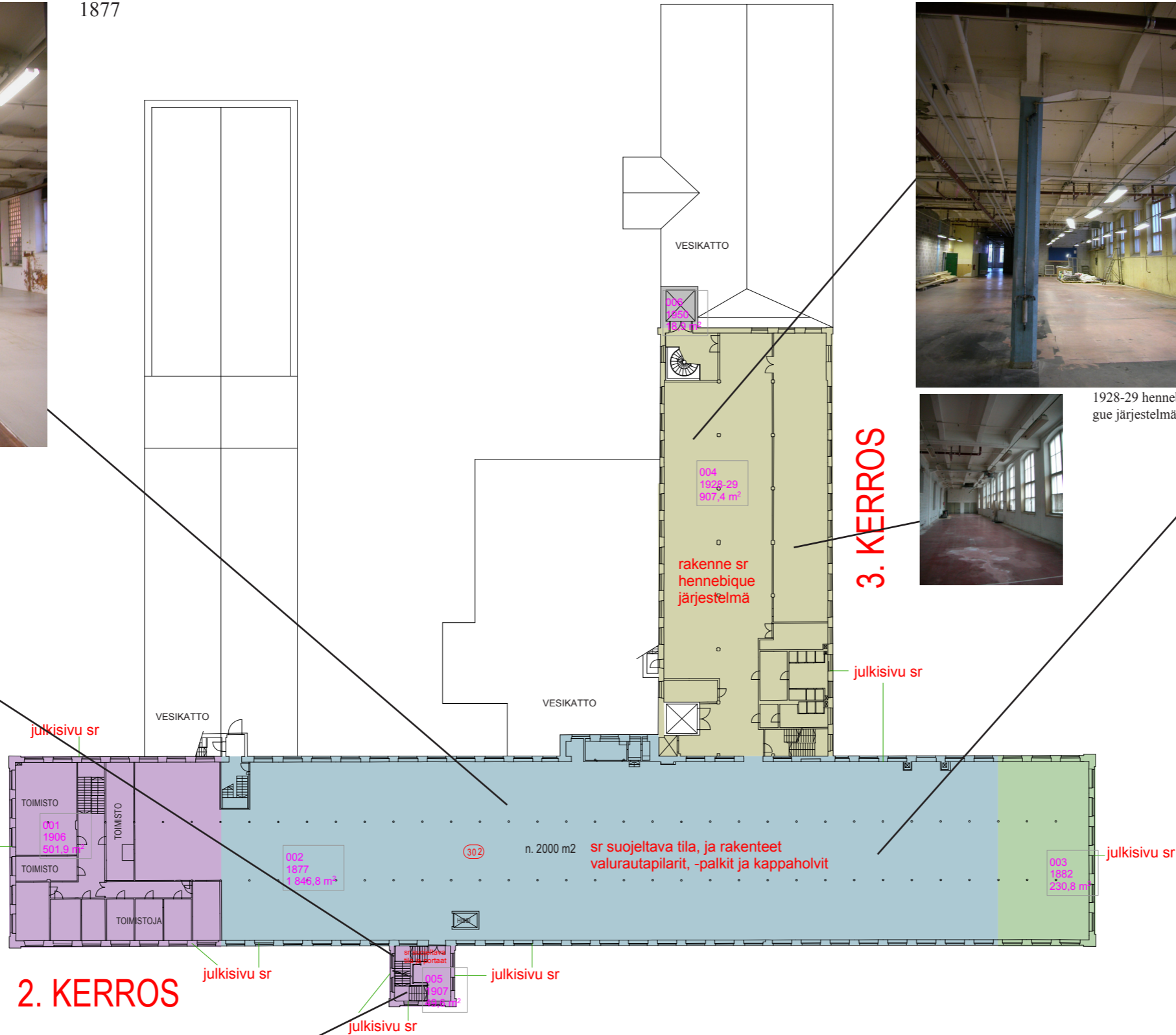
Kahdesta U-raudasta niitattu pilari I-palkki, kappaholvi.

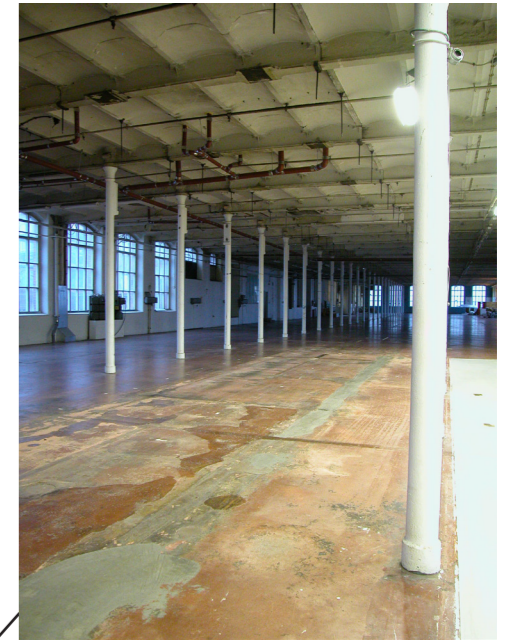
Alas laskettu katto peittää kappaholvit.

1877

1928-29 hennebique järjestelmä.

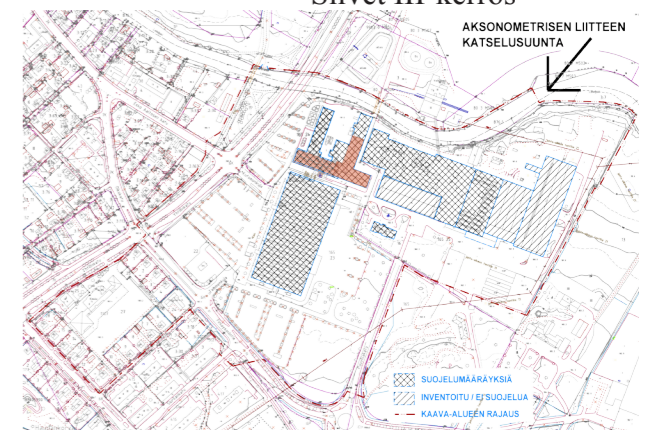

Toisessa kerroksessa on vanhan kutomon suojeltu sisätila. Oleellista tilan tunnelman säilymisen kannalta on sekä rakenteet että valo. Tilan säilyttäminen edellyttämät ikkunat kolmella julkisivulla ovat tässä toisen kerroksen itäpäässä olemassa. Suojellun tilan rajauksen tulisi pitää sisällään käynnin porrashuoneesta ja siitä jatkuvan tilan itään. Tämän tilan kautta ei saa tuoda muiden kerrosten taloteknisiin ratkaisuihin liittyviä elementtejä kuin harkitussa paikassa pisteittäisesti, jos muuten ei voida ratkaista kokonaisuutta.

Julkisivut on suojeltu. Porrashuone on suojeltu julkisivuissa näkyvä maisemallinen elementti, vaikkei se paljon nousekaan rakennusmassasta.

Itäsiivessä itä-länsisuuntaisen massan toista kerrosta vastaavassa kolmannessa kerroksessa on suojeltu hennebique järjestelmällä toteutettu rakenne.

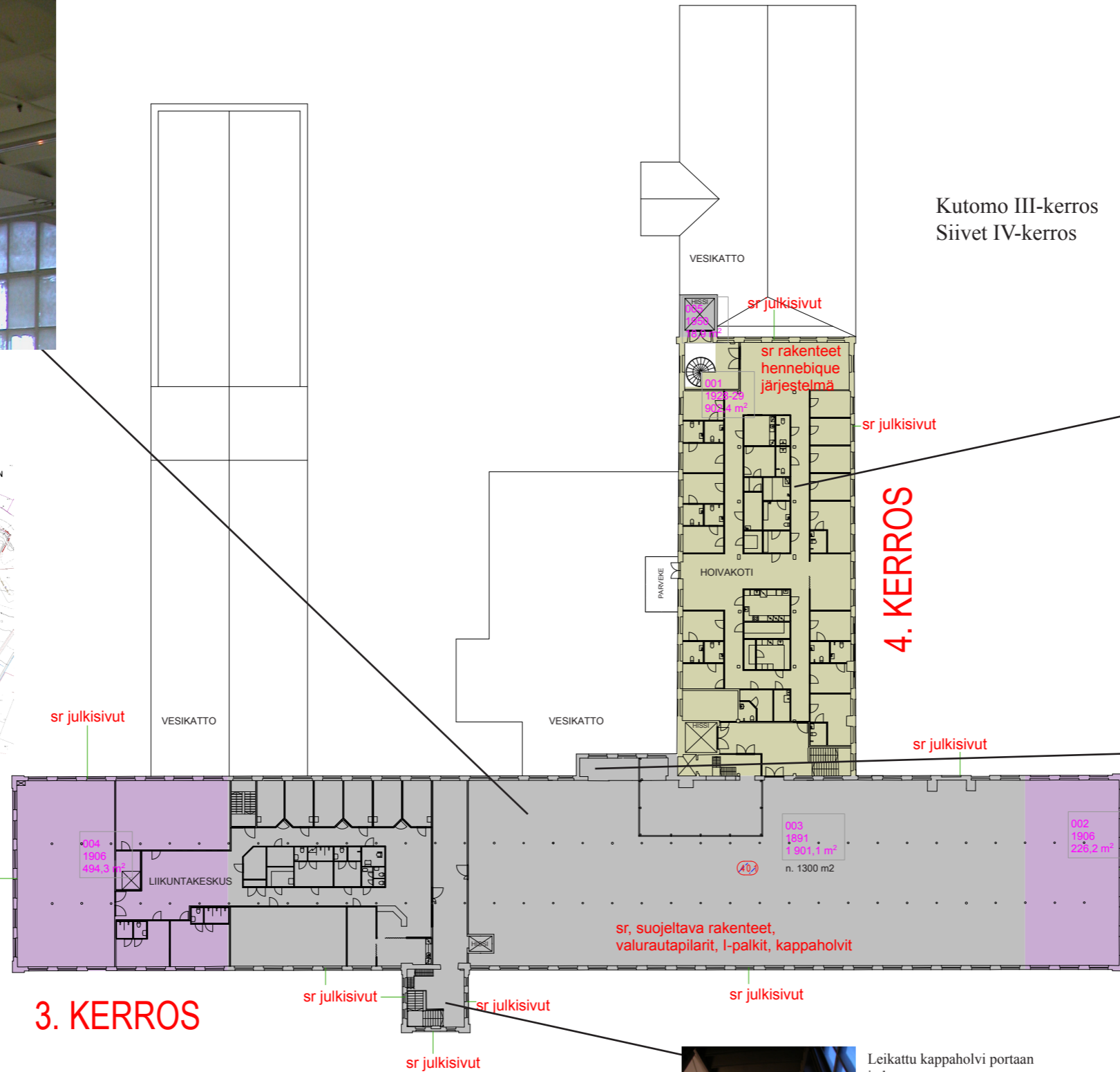
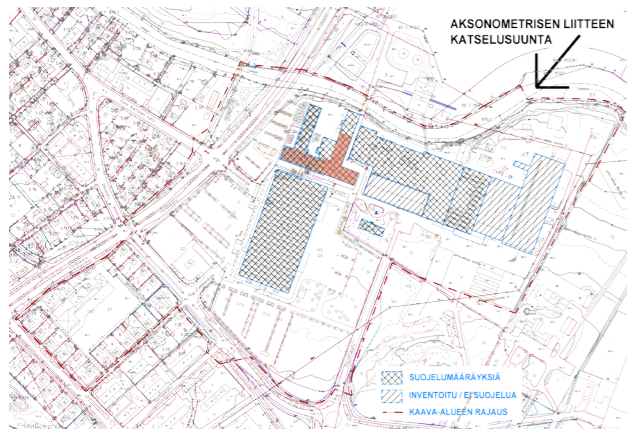
Kutomo II-kerros
Siivet III-kerros

1891

Kutomo III-kerros
Siivet IV-kerros

Kolmannessa kerroksessa on uusi vanusten palvelutalo. Rakenteina on kuten, alemmissakin kerroksissa, hennebique järjestelmä.

Kolmannessa kerroksessa jatkuu yhtenäinen rakenne koko itä-länsi suuntaisessa massassa vaikka se on toteutettu eri vaiheissa. Valurautapilarit, palkit ja kappaholvit suojelevat. Tiloja voidaan jakaa kuten jo kolmatta kerrosta vastaavassa siivessä neljännessä kerroksessa olevassa hennebique järjestelmällä toteutetussa rakennusosassa on jo tehty.

Julkisivut, torni, porrashuone ja portaat on suojeltu. Siipien välisiin julkisivuihin voidaan tuoda uuden toiminnan vaatimia elementtejä. Uuden tulee jatkaa vanhoja deteljointiperiaatteita. Lisäksi sisällä olevat rakenteet: valurautapilarit, palkit ja kappaholvit sekä hennebique järjestelmällä toteutettut rakenteet on suojeltu.

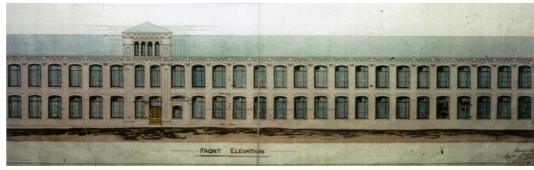

Leikattu kappaholvi portaan jatkoa varten.

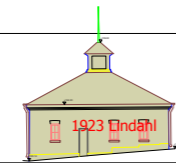
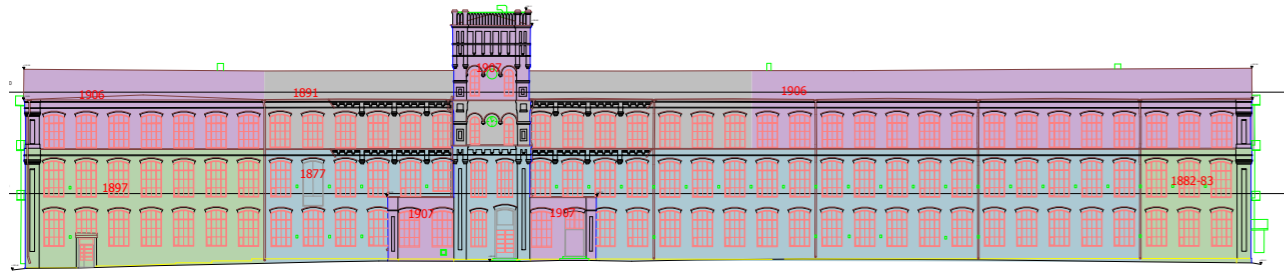

Tornin neljännessä kerroksessa on niitattu vesisäiliö. Korotus on tiisiseinäinen ja yläpohja on valettua betonia.

Vanha kutomo, julkisivuissa näkyvät kerrostumat.

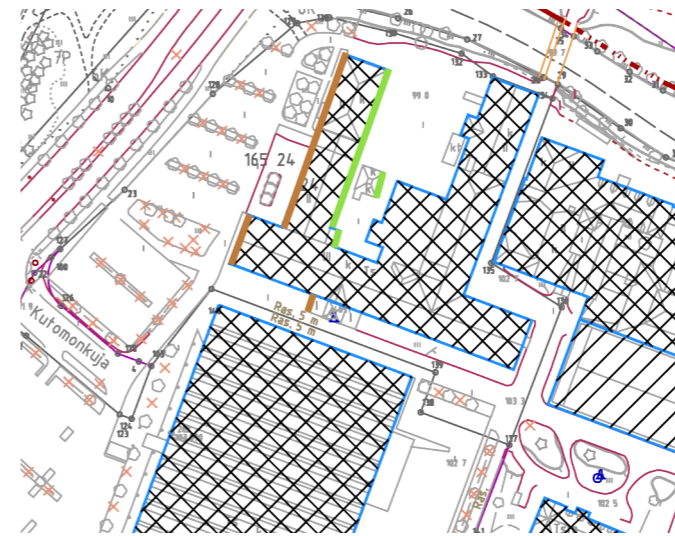
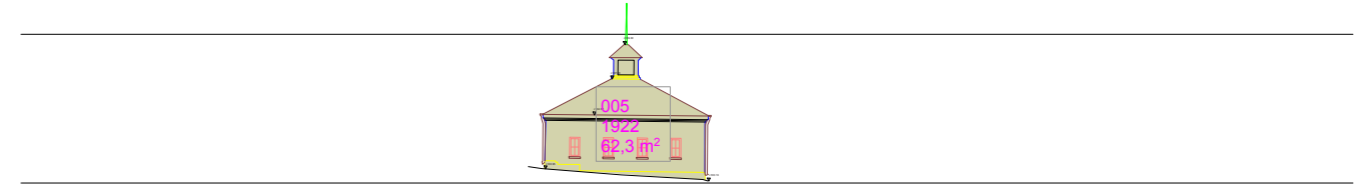

Katkelma vanhasta piirustuksesta kun rakennus oli vielä kaksi-kerroksinen.

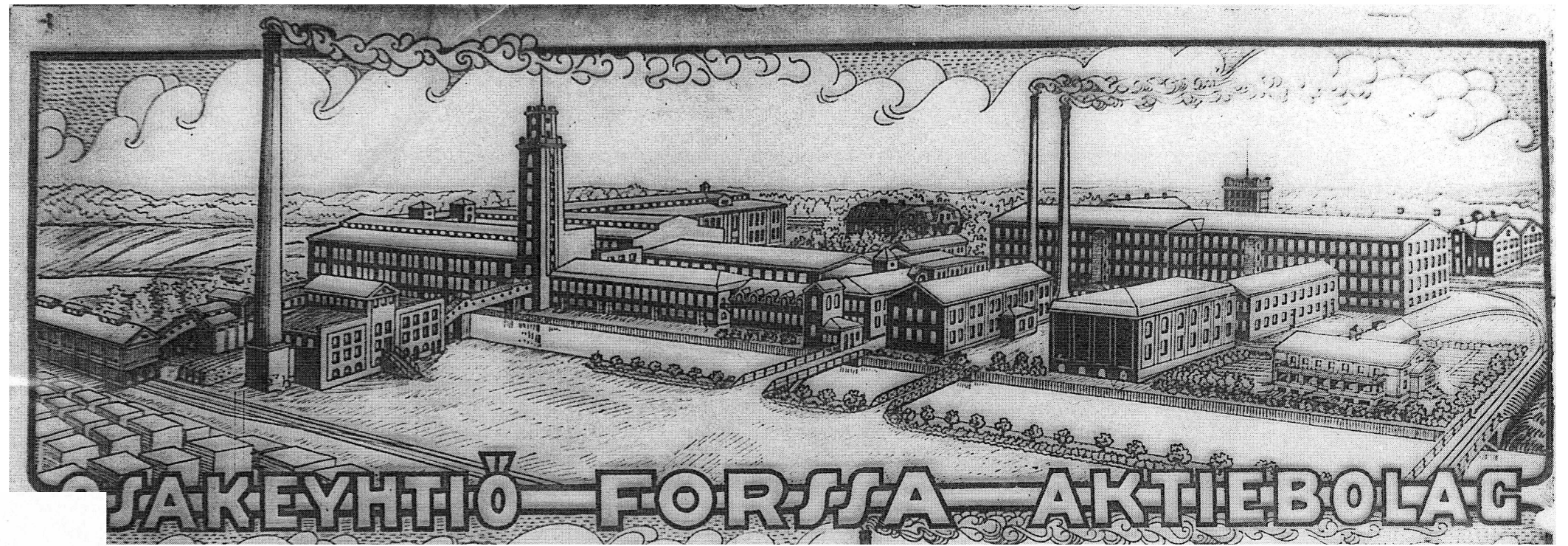
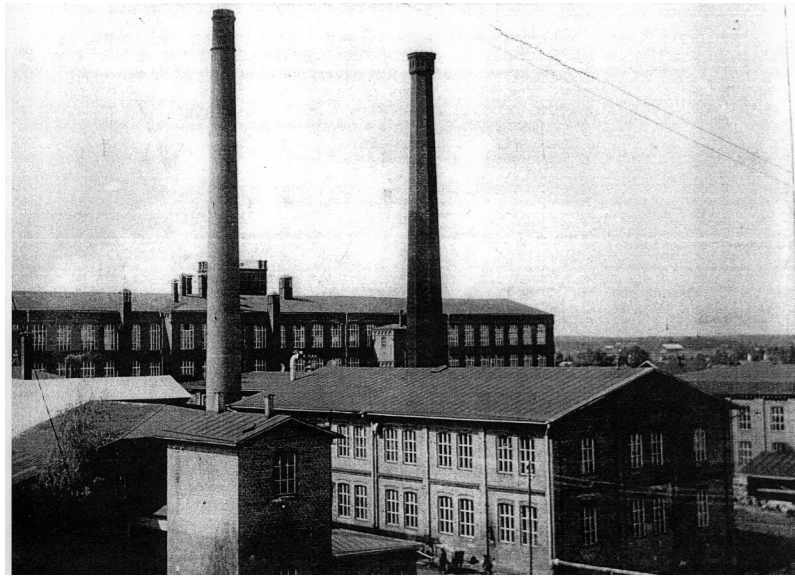
Rakentumisen eri vaiheet on sulutettu hallitusti arkkitehtoniseksi kokonaisuudeksi jatkamalla uusissa osissa vanhoja aiheita ja detaljeja.

Uusia osia tulee arvioida kokonaisuudesta käsin.

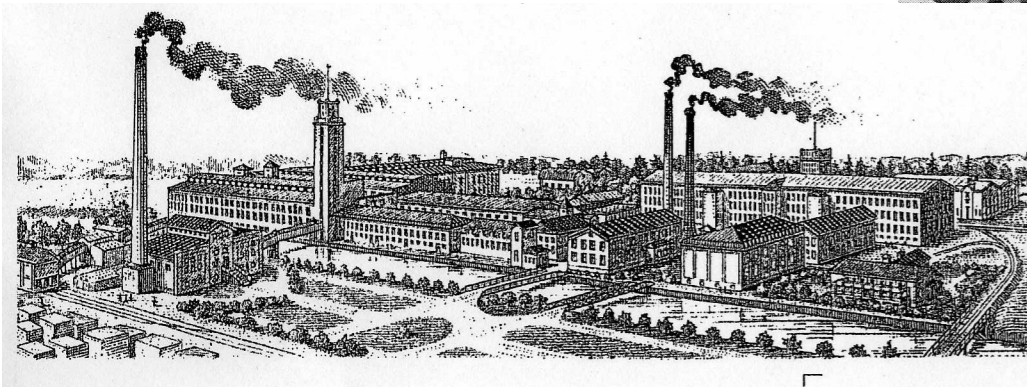

Torni on maisemallinen elementti. Se sijoittuu kapeaan ulkotilaan, joka tulee pitää puhtaana liiallisista aiheista. Uusia aiheita mainoksia ym tulee tilaan sijoittaa mahdollisimman vähän.

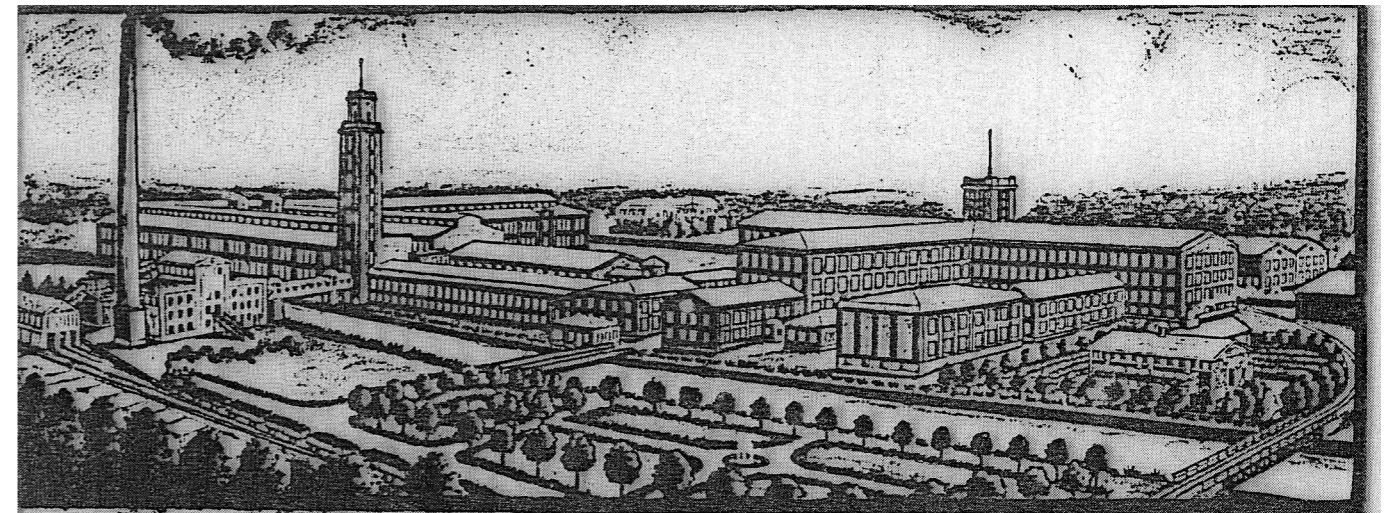

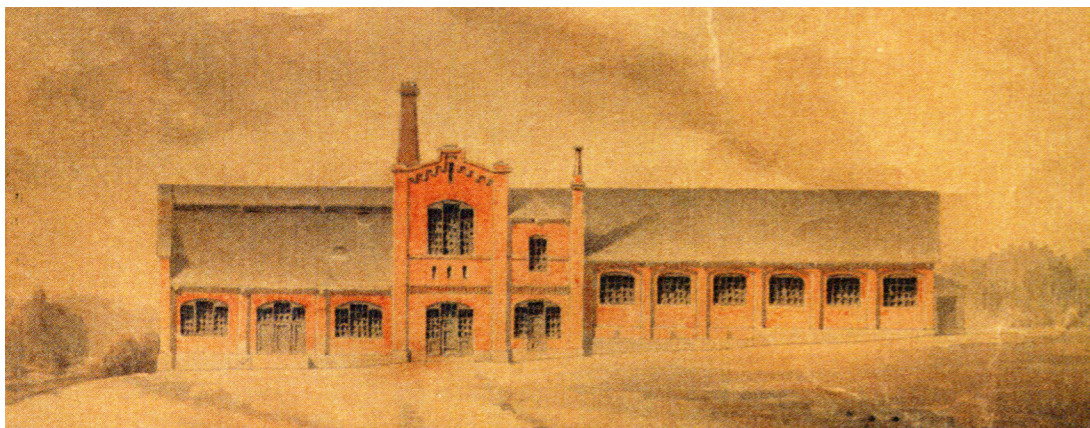
Mainoskuva alueesta A. piirtämänä Luomasen noin vuodelta 1925. Kutomon itäisen siiven joen puoleisin osa on rakennettu välissä on vielä savupiiput. Lindahlin suunnittelema osa tekstiilitehtaasta on jo rakennettu. Kolmatta kerrosta ei ole vielä rakennettu vuonna 1895 rakennetun osan päälle tornin oikealle puolelle. Tekstiilitehtaan kulmalla sillan vieressä oleva yksikerroksinen osa ja korkea päätyinen osa on purettu myöhemmin pois. Vieressä vastaava kuva puistoistutusten kanssa.

Mainoskuva alueesta A. Luomasen piirtämänä vuodelta 1931.

Chiewitzin suunnittelema tekstiilitehdas, josta julkisivun osia on vielä jäljellä varsinkin ensimmäisessä sisäpihassa ja rakennusten välisessä olevassa katutilassa, vaikka rakennuksen eteen onkin matalien osien osalta tuotu lisämässä ja korotettu sekä esimerkiksi muusta massasta nouseva pääty ja vieressä oleva matalampi osa on todennäköisesti jo alunperin rakennettu peilikuvana.

Pääty ja sen viereinen korkea osa chiewitzin hengessä vaikka ruusuikkuna ei olekaan suunnitelman mukainen ja päädyn koristeet on toteutettu eritavalla.

Chiewitzin suunnitelman mukainen julkisivu sisäpihalla ensimmäisessä kerroksessa.